

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KREITI YA 12

SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA BOBEDI (SAL)

LEPHEPHE LA BORARO (P3)

DIBATSELA 2025

TLHAHLO YA GO SWAYA

MEPUTSO: 80

Palomoka ya matlakala a tlhahlo ya go swaya ke 10.

KAROLO YA A: DITAODIŠO**POTŠIŠO YA 1**

1.1 Mogwera, ke a leboga. **Ke taodišokanegelo.**

Tihalošo ya taodišokanegelo.

Ka taodišokanegelo, mongwadi o laodiša kanegelo goba tiragalo yeo e fetilego. E ka ngwalwa go tšwa lehlakoreng le lengwe le le lengwe.

Molekwa a ka tšweletša dikgopolo tše di latelago:

- Seemo seo a bego a le go sona.
- Tiragalo ye e ikgethilego ye mogwera a e dirilego.
- Diphetogo tšeo di bilego gona.

[40]

1.2 Ke tla ba ka fihla. **Ke taodišokanegelo.**

Tihalošo ya taodišokanegelo.

Ka taodišokanegelo, mongwadi o laodiša kanegelo goba tiragalo yeo e fetilego. E ka ngwalwa go tšwa lehlakoreng le lengwe le le lengwe

Molekwa a ka tšweletša dikgopolo tše di latelago:

- Maiteko ao a sego a atlega.
- Taetšo ya go phegelela.
- Kholofelo ya go laetša go tšwelela mafelelong.

[40]

1.3 Bomphenyašilo dikolong! **Ke taodišotlhaloši.**

Tihalošo ya taodišotlhaloši.

Ka taodišotlhaloši mongwadi o hlaloša se sengwe gore mmadi a kgone go itemogela hlogo yeo go hlalošwago ka yona. E ka ngwalwa go tšwa lehlakoreng le lengwe le le lengwe.

Molekwa a ka tšweletša dikgopolo tše di latelago:

- Baithuti bao ba hlorišago ba bangwe dikolong.
- Mekgwanakwana ya tlhorišo.
- Magato a kgalemo ao dikolo di a tšeago.

[40]

1.4 Phetogo ya leratadima e tla le diphetogo tše di tšhošago. **Ke taodišotlhaloši.**

Tihalošo ya taodišotlhaloši.

Ka taodišotlhaloši mongwadi o hlaloša se sengwe gore mmadi a kgone go itemogela hlogo yeo go hlalošwago ka yona. E ka ngwalwa go tšwa lehlakoreng le lengwe le le lengwe.

Molekwa a ka tšweletša dikgopolo tše di latelago:

- Seemo sa boso.
- Mahu ao a hlolwago ke seemo se.
- Tshenyagalelo yeo e hlolwago ke seemo se.

[40]

1.5 Go palelwa ga se mafelelo eupša ke thuto ya bophelo. **Ke taodišokanegelo.**

Tlhalošo ya taodišokanegelo

Ka taodišokanegelo, mongwadi o laodiša kanegelo goba tiragalo yeo e fetilego. E ka ngwalwa go tšwa lehlakoreng le lengwe le le lengwe.

Molekwa a ka tšweletša dikgopolo tše di latelago:

- Go se tšwelele dithutong.
- Maikemišetšo a go leka gape.
- Maitemogelo go seo se go paledišitšego go tšwelela.

[40]

1.6 **Taodišotlhaloši/kanegelo.**

Tlhalošo ya taodišotlhaloši.

Ka taodišotlhaloši mongwadi o hlaloša se sengwe gore mmadi a kgone go itemogela hlogo yeo go hlalošwago ka yona. E ka ngwalwa go tšwa lehlakoreng le lengwe le le lengwe.

Tlhalošo ya taodišokanegelo.

Ka taodišokanegelo, mongwadi o laodiša kanegelo goba tiragalo yeo e fetilego. E ka ngwalwa go tšwa lehlakoreng le lengwe le le lengwe.

Molekwa a ka tšweletša dikgopolo tše di latelago:

- Kgonagalo ya go bona le go go tlišetša dipapadi gae go tšwa lepatlelong.
- Bokgoni bja go swara mahodu.
- Go tšea diswantšho go tšwa lefaufaung.

[40]

1.7 **Taodišotlhaloši/kanegelo.**

Tlhalošo ya taodišotlhaloši.

Ka taodišotlhaloši mongwadi o hlaloša se sengwe gore mmadi a kgone go itemogela hlogo yeo go hlalošwago ka yona. E ka ngwalwa go tšwa lehlakoreng le lengwe le le lengwe.

Tlhalošo ya taodišokanegelo.

Ka taodišokanegelo, mongwadi o laodiša kanegelo goba tiragalo yeo e fetilego. E ka ngwalwa go tšwa lehlakoreng le lengwe le le lengwe.

Molekwa a ka tšweletša dikgopolo tše di latelago:

- Bosenyi
- Megabaru ya batho.

[40]

1.8 Taodišotlhaloši/kanegelo.**Tlhalošo ya taodišotlhaloši.**

Ka taodišotlhaloši mongwadi o hlaloša se sengwe gore mmadi a kgone go itemogela hlogo yeo go hlalošwago ka yona. E ka ngwalwa go tšwa lehlakoreng le lengwe le le lengwe.

Tlhalošo ya taodišokanegelo.

Ka taodišokanegelo, mongwadi o laodiša kanegelo goba tiragalo yeo e fetilego. E ka ngwalwa go tšwa lehlakoreng le lengwe le le lengwe.

Molekwa a ka tšweletša dikgopolo tše di latelago:

- Mohola wa go ithuta ka sehlopha.
- Mafofologo a go phela o nyaka go tseba.

[40]**PALOMOKA YA KAROLO YA A: 40**

KAROLO YA B: DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO TŠE DITELELE POTŠIŠO YA 2

2.1 LENGWALO LA SEGWERA

Dintlha tšeo di swanetšego go hlokomelwa ge go ngwalwa lengwalo la segwera:

- Lengwalo le swanetše go laetša gore mongwadi o tsebana bjang le moamogedi.
- Diteng tša lengwalo di swanetše go tšweletša polelo ye e laetšago go lebogiša.
- Retšistara ya polelo le segalo e be tša lethabo.
- Lengwalo le laetše tše di latelago:
 - Sebopego le botelele e be tša maleba.
 - Aterese ya mongwadi/moromedi.
 - Letšatšikgwedi le ngwaga e be tša maleba.
 - Madume/Matseno.
- Mafetšo a maleba bjalo ka 'Wa gago' le leina/Ke nna .../Mogwera'go ...

[20]

2.2 LENGWALO LA SEMMUŠO

Dintlha tšeo di swanetšego go hlokomelwa ge go ngwalwa lengwalo la semmušo:

- Retšistara le polelo e be tša semmušo.
- Sebopego le botelele e be tša maleba.
- Aterese ya mongwadi le moamogedi di tšwelele.
- Madume/Matseno.
- Hlogo ya taba.
- Tšhomišopolelo le maswaodikga e be tša maleba.
- Diteng tša lengwalo e be tša go laetša kgopelo.
- Mafetšo a maleba bjalo ka 'Wa lena ...
- Maina, sefane le mosaeno.

MWM

[20]

2.3 DITSHWAYATSHWAYO

Dintlha tšeo di swanetšego go hlokomelwa ge go ngwalwa ditshwayatshwayo:

- Diteng e be tša maleba.
- Ngwala ka motho wa pele.
- Ngwala ka lebaka le le fetilego.
- Šomiša mahlaodi le mantšu ao a tsošago maikutlo go tšweletša dikgopolo.
- Tšweletša maemo le ditšhišinyo mabapi le ditshwayatshwayo ka kgahlego ya gago.
- Tšweletša dintlhakgolo tša gago ka boripana.
- O se anege ditaba ka moka, šielu mmegelwa go ikgopolela le go ikagela seswantšhokgopolo seo se tlogo mo šušumetša go tšea kgato.
- Anega ka tsela yeo e ka dirago gore moanegelwa a dume le go holofela go bona lenaneo leo.

[20]

2.4 PEGO

Dintlha tšeo di swanetšego go hlokomelwa ge go ngwalwa pego:

- Diteng di be mabapi le go kgoboketša mašeleng.
- Di akaretše dikgopolokgolo le dikgopolotlaleletšo tša sererwa.
- Tšweletša matseno, mmele le mafetšo.
- Ngwala ka lebaka le le fetilego.
- Šomiša mahlaodi le mantšu ao a tsošago maikutlo go tšweletša dikgopolo.
- Tšweletša bohlatse bjo bo kgodišago bja tshepedišo ya lesolo leo.
- Laetša ditšhišinyo.

Sebopego se laetše tše di latelago:

- Hlogo ya taba.
- Dihlogwana ka dintlhakgolo.
- Moamogedi/mongwadi le aterese (E ya go/E tšwa go).
- Letšatšikgwedi
- Mafuri/Bokamorago/Boithekgo.
- Dinyakišišo, tharollo le tšhišinyo.
- Leina le boitsebišo bja mmegi le mosaeno.

[20]

PALOMOKA YA KAROLO YA B: 20

KAROLO YA C: DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO TŠE DIKOPANA**POTŠIŠO YA 3****3.1 KARATA YA TALETŠO****E laetše tše di latelago:**

- E be ka lepokisaneng.
- Leina la mongmoletlo le a batho bao ba swanetšego go ikgokaganya le yena le dinomoro tša mogala.
- Letšatšikgwedi la moletlo, nako, lefelo
- Moaparo
- Morero
- Retšistara ya polelo e be ya semmušo.
- Go be le moo batlamoletlong ba tlogo kgona go laetša gore ba tla tla goba ba tla palelwa ke go tla.
- Go be le letšatši la mafelelo la go amogela taletšo.

[20]**3.2 MELAETŠA YE MEKOPANA (Facebook)****E laetše tše di latelago:**

- E be ka lepokisaneng.
- E tšweletše letšatšikgwedi la ditiragalo.
- Ditiragalo di hlalošwe kgato ka kgato.
- Magato ao a tšerwego morago ga go hulwa.
- Go swarelelwe go sererwa.
- Go tšweletšwe dikgopolo tša go laetša thekgo go tšwa go babadi.
- Polelo e be ye kopana.
- Retšistara ya polelo e be ya maleba.

[20]**3.3 DITAELO****Di laetše tše di latelago:**

- Hlapa ntho mesong ye mengwe le ye mengwe ka meetse a borutho le sehlare sa go bolaya ditwatši.
- Ema metsotswana go fa ntho sebaka sa go oma.
- Tlotša makhura ao o a filwego ke ngaka.
- Tlema ntho ka lešela leo le hlwekilego.
- Thekga letsogo ka thapo yeo o e kgwaeditšwego molaleng.
- Otlolla menwana nako le nako go šidolla mešifa.
- Hlokomela gore ge o robala ga o le robalele.

[20]

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 20
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 80

KAROLO YA A: RUBRIKI YA GO LEKOLA TAODIŠO [40]**ELA HLOKO:**

- Diriša rubriki ye ge o swaya ditaodišo (Lephephe la 2, KAROLO YA A).
- Meputso ya 0–40 e arotšwe ka magato a MAHLANO a ditlhalošo.
- Mo go diteng le peakanyo le magato a tlhalošo a mabedi a godimo (bokgoni bja go ikgetha le bokgoni bja maemo) le lengwe le le lengwe le arotšwe ka dikarolwana tše pedi, e lego legato la godimo le la fase go lebeletšwe kabo ya meputso le ditlhalošo.

RUBRIKI YA GO SWAYA DITAODIŠO TŠA SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA BOBEDI [MEPUTSO YE 40]

Dinyakwa		Bokgoni bja go ikgetha	Bokgoni bja maemo	Bokgoni bja magareng	Bokgoni bja motheo	Ga go bokgoni
DITENG LE PEAKANYO (Go araba dipotšišo) -Tatelano ya dikgopolo ge go dirwa peakanyo. -Temogo ya morero, baamogedi ba tshedimošo le dikamano.	Legato la godimo	22–24	18	12–16	7–11	0–6
		-Bokgoni bja go araba potšišo ke bja maemo a godimodimo. -Dikgopolo tše bohlale tša go tšwa mahlalagading. -Bokgoni bja maemo a godimo bja go beakanya le go tlemaganya dikgopolo go akaretšwa matseno, mmele le mafetšo.	-Potšišo e arabilwe gabotsebotse. -Dikgopolo di kgahliša kudu ebile di sepelelana le hlogo/sererwa. -Peakanyo le tlemagano ya dikgopolo ke tše botsebotse go akaretšwa matseno, mmele le mafetšo.	-Karabo e a kgotsofatša. -Dikgopolo di tlemagane ebile di a kgodiša. -Peakanyo le tlemagano ya dikgopolo ke tše kaone go akaretšwa matseno, mmele le mafetšo.	-Tlemagano ya dikgopolo ga se ya maleba. -Dikgopolo ga di tšwelele gabotse ebile ga di bontšhe boithamelolo. -Tatelano le tlemagano ya dikgopolo di tšwelela gannyane.	-Molekwa o tšwele tseleng kudukudu. -Dikgopolo di hlakahlakane ebile ga di nepiše. -Dikgopolo ga di nepiše hlogo ebile di a ipoeletša. -Ga go tatelano le tlemagano ya dikgopolo.
MEPUTSO YE 24 Diteng: 20 Peakanyo: 04	Legato la fase	19–21	17			
		-Bokgoni bja go araba potšišo ke bja maemo a godimodimo eupša e hloka boleng bja sererwa sa maemo a godimo. -Dikgopolo tše bohlale tša go tšwa mahlalagading. -Bokgoni bja maemo a godimo bja go beakanya le go tlemaganya dikgopolo go akaretšwa matseno, mmele le mafetšo.	-Potšišo e arabilwe gabotse. -Dikgopolo di a kgahliša ebile di sepelelana le hlogo/sererwa. -Peakanyo le tlemagano ya dikgopolo ke tše botse go akaretšwa matseno, mmele le mafetšo.			

RUBRIKI YA GO SWAYA DITAODIŠO TŠA SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA BOBEDI [MEPUTSO YE 40]

Dinyakwa	Bokgoni bja go ikgetha	Bokgoni bja maemo	Bokgoni bja magareng	Bokgoni bja motheo	Ga go bokgoni
POLELO, MONGWALELO LE PALOBOHLATSE -Segalo, retšistara, mongwalelo, tlotlontšu ya maleba ya morero le dikamano. -Kgetho ya mantšu -Tirišo ya polelo le melawana, maswao, popopolelo le mopeleto. MEPUTSO YE 12 Polelo: 07 Mongwalelo: 03 Palobohlatse: 02	10–12 -Polelo ya maemo a godimodimo ya go ba le segalo se maatla. -Ga go na le ge e ka ba phošwana e tee ya popopolelo goba mopeleto. -Polelo e beakantšwe ka bokgwari.	8–9 -Polelo ke ya maemo a godimo ya go ba le maatlakgogedi. -Segalo ke sa maleba sa go ba le maatlakgogedi. -Diphošwana tše nnyane tša popopolelo le mopeleto. -Polelo e beakantšwe gabotse.	6–7 -Tirišo ya polelo e a kgotsofatša eupša e na le diphošo. -Segalo se a kgotsofatša eupša mebolelwana ga se ya dirišwa ga kaalo.	4–5 -Tirišo ya polelo ga e kgotsofatše. -Ga go phapantšho ya mafoko. -Tlotlontšu ga se e kaalo.	0–3 -Polelo ga e kwešišagale. -Tlotlontšu ke ye nnyane kudukudu moo e lego gore e dira gore ditaba di se kwešišagale.
	4 -Tšwetšopele ya sererwa ke ya maemo a godimodimo. -Tlhalošo ya dikgopolo ke ya maemo a godimodimo. -Tlhamo ya mafoko le ditemana ke ya go ikgetha, ya maemo a godimodimo.	3 -Tatelano ye botse ya tšwetšopele ya dintlha. -Tlemagano ye botse ya dintlha le dikgopolo. -Mafoko le ditemana di beakantšwe ka makgethe.	2 -Dintlha tša maleba di tšweleditšwe. -Mafoko le ditemana di hlamegile gabotse. -Taodišo e a kwagala.	1 -E na le dintlha tša nnete -Mafoko le ditemana di na le diphošo. -Taodišo e a kwagala eupša e na le mafokodi.	0 -Dintlha tša maleba ga di gona. -Mafoko le ditemana di fošagetše. -Taodišo ga e kwagale.
SEBOPEGO -Ponagalo tša sererwa. -Tšwetšopele ya ditemana le tlhamo ya mafoko. MEPUTSO YE 4					

KAROLO YA B LE YA C: RUBRIKI YA GO SWAYA DITŠWELETŠWA TŠE KOPANA LE TŠE TELELE TŠA TIRIŠANO TŠA SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA BOBEDI [MEPUTSO YE 20]

Dinyakwa	Bokgoni bja go ikgetha	Bokgoni bja maemo	Bokgoni bja magareng	Bokgoni bja motheo	Ga go bokgoni
DITENG, PEAKANYO LE SEBOPEGO (Go araba dipotšišo le dikgopolo) -Tatelano le peakanyo ya dikgopolo. -Morero, baamogedi, dinyakwa/dipharologantšho le dikamano. MEPUTSO YE 12	10–12 -Bokgoni bja go araba potšišo ke bja maemo a godimodimo go fetiša. -Dikgopolo ke tše bohlale tša go tšwa mahlalagading. -Tsebo ye e tseletšego ya dinyakwa tša mohuta wa setšweletšwa. -Ditaba di nepiša setšweletšwa thwi. -Tlemagano ya diteng le dikgopolo ke ya maemo a godimo. -Tlhalošo ya ditaba ke ya maemo a godimo ebile e thekga sererwa. -Sebopego ke sa maleba sa go sepelelana le setšweletšwa.	8–9 -Bokgoni bjo bobotsebotse bja go araba potšišo bjo bo laetšago tsebo ye botse ya mohuta wa setšweletšwa. -Ditaba di nepiša setšweletšwa. -Molekwa ga se a tšwa tseleng. -Tlemagano ya diteng le dikgopolo ke tse botse. -Tlhalošo ya ditaba ke ye botse ebile e thekga sererwa. -Sebopego ke sa maleba eupša se na le diphošwana di se kae.	6–7 -Bokgoni bja go kgotsofatša bja go araba potšišo bja go laetša tsebo ya mohuta wa setšweletšwa. -Go na le nepišo eupša go na le go tšwa tseleng gannyane. -Tlemagano ya dikgopolo le dikamano e a kgotsofatša. -Tlhalošo ya ditaba e a kgotsofatša ebile e thekga sererwa. -Sebopego ke sa maleba eupša se na le diphošo tše dintšinyana.	4–5 -Bokgoni bja motheo bja go araba potšišo bja go laetša tsebo ye nnyane ya dinyakwa tša mohuta wa setšweletšwa. -Go na le nepišo ye nnyane ya setšweletšwa eupša go na le go tšwa tseleng. -Tlemagano ya diteng le dikgopolo ga se ye kaalo. -Tlhalošo ya ditaba ke ya motheo ebile e thekga sererwa gannyane. -Ga se a šomiša melao ya sebopego ka tshwanelo. -Go tlogetšwe dintlha tše bohlokwa.	0–3 -Karabo ga e laetše tsebo le ye nnyane ya mohuta wa setšweletšwa. -Molaetša ga o tšwelele gabotse ka ge molekwa a tšwele tseleng kudukudu. -Ga go tlemagano ya diteng le dikgopolo. -Dintlha tše nnyane di thekga sererwa. -Ga se a diriša melao ye bohlokwa ya sebopego.
POLELO, SETAELE LE PALOBOHLATSE -Segalo, retšistara, setaele, morero, baamogedi ba tshedimošo le dikamano. -Tirišo ya polelo le melawana. -Kgetho ya mantšu. -Maswao le mopeleto. MEPUTSO YE 8	7–8 -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana gabotsebotse le morero, baamogedi ba tshedimošo le dikamano. -Polelo e nepagetše ebile e hlamegile gabotse. -Ga go na le ge e ka ba phošo e tee.	5–6 -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana gabotse le morero, baamogedi ba tshedimošo le dikamano. -Polelo ga e na diphošo tša popopolelo ebile e hlamegile gabotse. -Tlotlontšu ke ye ntši. -Gantši ga go diphošo.	4 -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana le morero, baamogedi ba tshedimošo le dikamano. -Diphošo tša popopolelo ga se tše ntši. -Tlotlontšu ke yeo e lekanetšego. -Diphošwana tšeo di lego gona ga di fetošo molaetša.	3 -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu ga di sepelelane gabotse le morero, baamogedi ba tshedimošo le dikamano. -Popopolelo ga se yeo e nepagetšego ebile e tletše ka diphošo. -Tlotlontšu ga se ye ntši. -Molaetša o a tšwelela eupša o arošitšwe.	0–2 -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu ga di sepelelane le morero, baamogedi ba tshedimošo le dikamano. -Sengwalo se tletše ka diphošo ebile se hlakahlakane. -Tlotlontšu yeo e lego gona ga e sepelelane le morero le ga nnyane. -Molaetša ga o tšwelele le ga nnyane.